

พื้นที่นวัตกรรมของนักส่งเสริมฯ

เปลี่ยนความหงุดหงิดหน้างาน ให้เป็นงานวิจัยที่มีความสุข

เทคนิคการค้นหาโจทย์วิจัย (R2R)
เพื่อยกระดับงานส่งเสริมการเกษตร

ทฤษฎีกบต้ม: อย่าปล่อยให้ความเคยชิน กลืนกินการพัฒนา

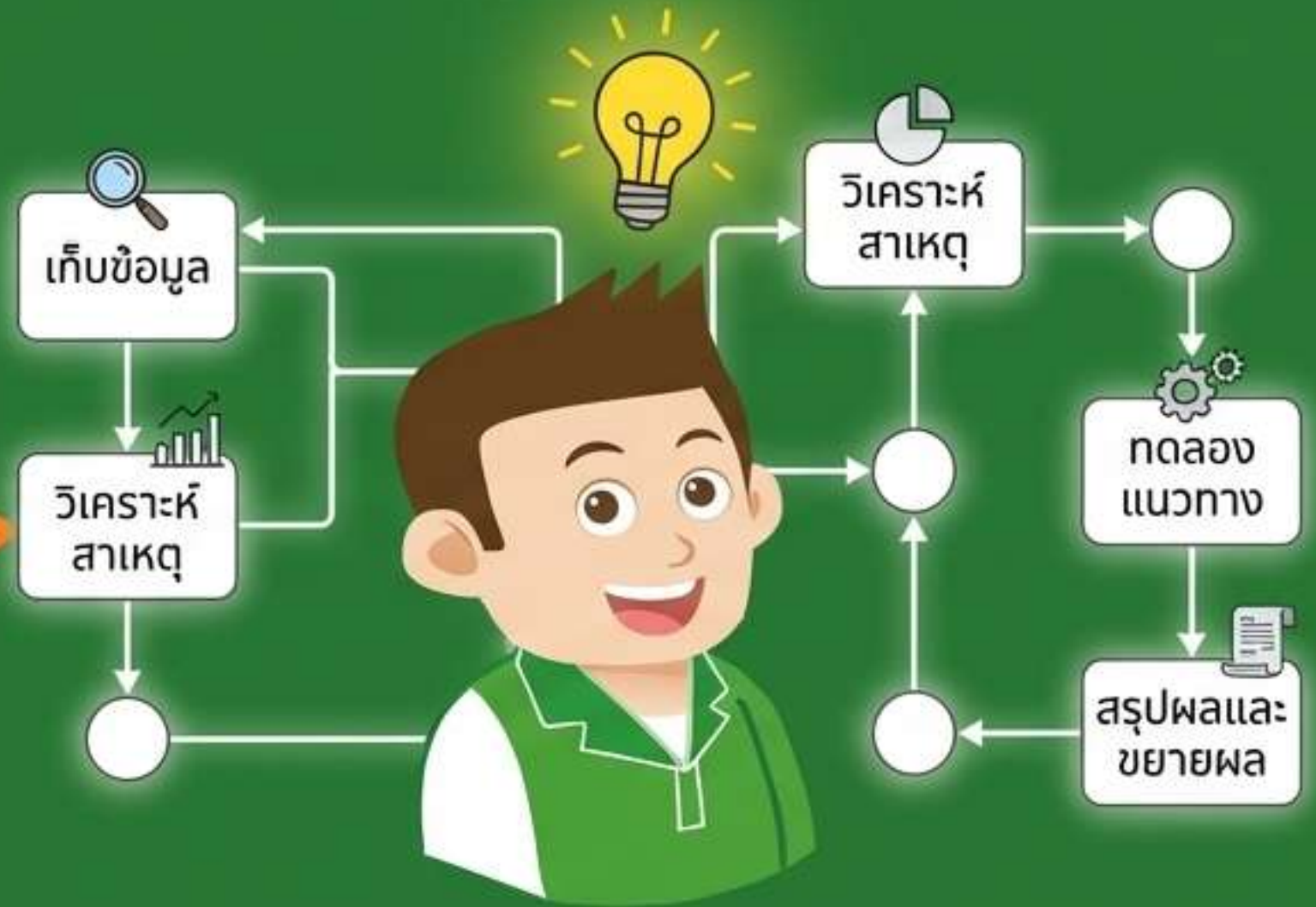
ปัญหาที่แท้จริงไม่ใช่การไม่มีเวลาทำวิจัย
แต่คือการที่เราชินชากับความเจ็บปวดหน้างานจนมองข้ามมันไป

Routine (งานประจำที่เหนื่อยล้า)

ลงแรงเยอะ แต่ผลลัพธ์ทำเดิม
ปัญหาเดิมวนกลับมาเสมอ

Research (งานวิจัยแก้ปัญหา)

ใช้ข้อมูลแก้ปัญหาที่ต้นตอ
ทำงานน้อยลงแต่ได้ Impact มากขึ้น

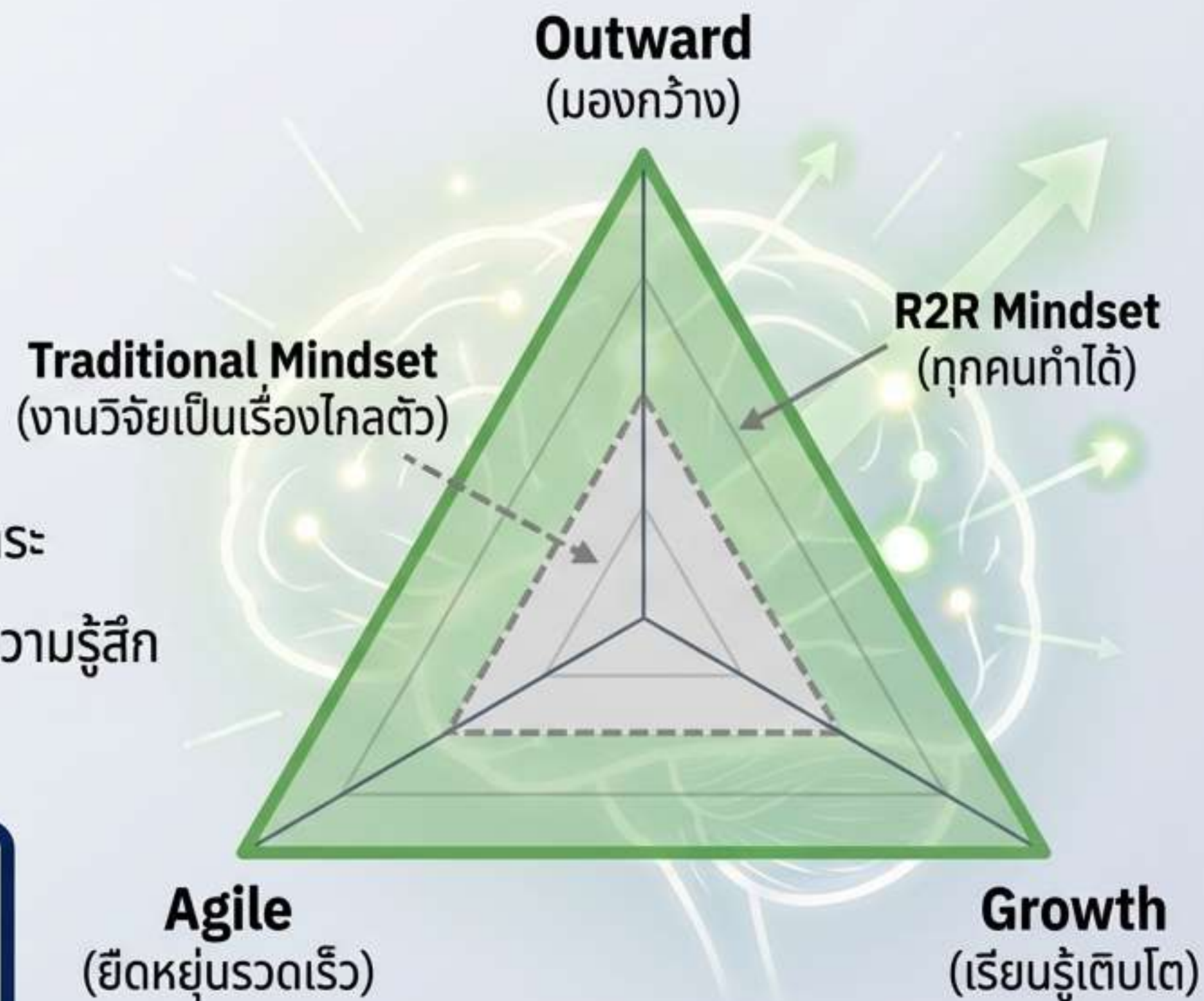
R2R (Routine to Research) ไม่ใช่การเพิ่มภาระงาน แต่คือเครื่องมือ 'ลดภาระ' ในระยะยาว

ปลดล็อกกรอบความคิด สู่การเป็นนักส่งเสริมฯ ยุคใหม่แห่งศตวรรษที่ 21

- **Learn:** เรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาหน้างาน
- **Unlearn:** ลบทิ้งความเชื่อเดิมว่างานวิจัยเป็นแค่ภาระ
- **Relearn:** ประยุกต์ใช้ Data นำทางแทนการใช้แค่ความรู้สึก

ยกระดับศักยภาพ 100%

ปลดล็อกขีดความสามารถในการแก้ปัญหา
หน้างานได้เต็มสมรรถนะเมื่อปรับ Mindset

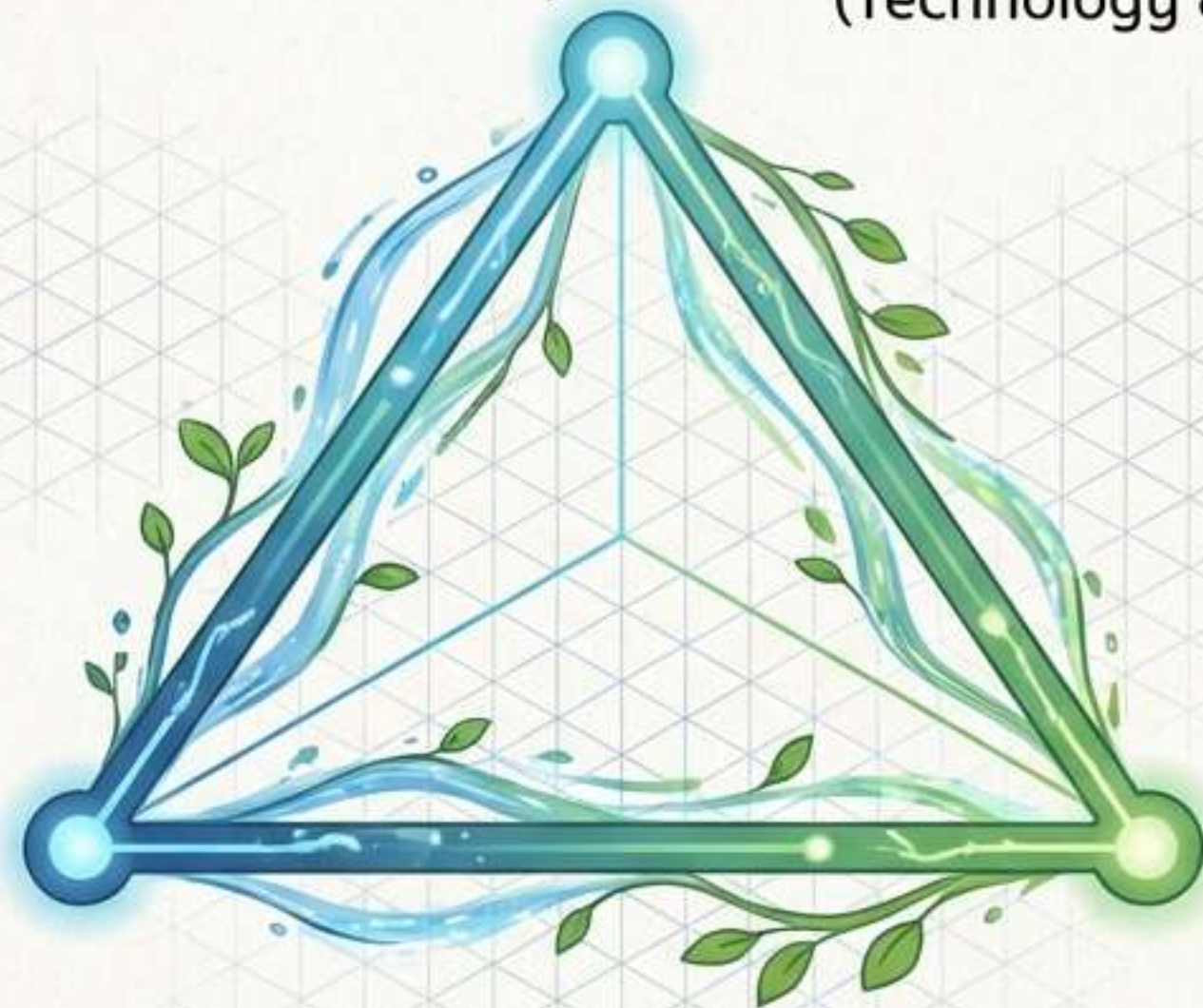
สามเหลี่ยมทองคำแห่งการส่งเสริมการเกษตร

นักวิจัย/นักทฤษฎี:
พัฒนาและประยุกต์เทคโนโลยีที่เหมาะสม
(Technology & Innovation)

นักส่งเสริมการเกษตร / FA:
จัดกระบวนการเรียนรู้
เชื่อมโยงเทคโนโลยีสู่บริบทจริง
(Facilitator)

เกษตรกร:
นำไปปรับใช้ ตัดสินใจ
และเปลี่ยนพฤติกรรม
(End User)

เป้าหมายสูงสุด: การเปลี่ยนพฤติกรรมและการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกร (Adoption & Behavior Change)

R2R คืออะไร? (การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย)

จุดกำเนิดโจทย์วิจัยที่ดี ซ่อนอยู่ใน ความเจ็บปวด ประจำวัน

อย่าเริ่มจากทฤษฎี ให้เริ่มจากการสำรวจความเจ็บปวด (Pain Points) ในความรับผิดชอบของคุณ:

ปัญหาเชิงเทคนิค:

(เช่น เกษตรกรใช้สารเคมีเกินจำเป็น, ผลผลิตตกต่ำ, แมลงระบาดซ้ำซาก)

ปัญหาเชิงกระบวนการ:

(เช่น เอกสารขึ้นทะเบียนซ้ำซ้อน, การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็ง)

ปัญหาการยอมรับ:

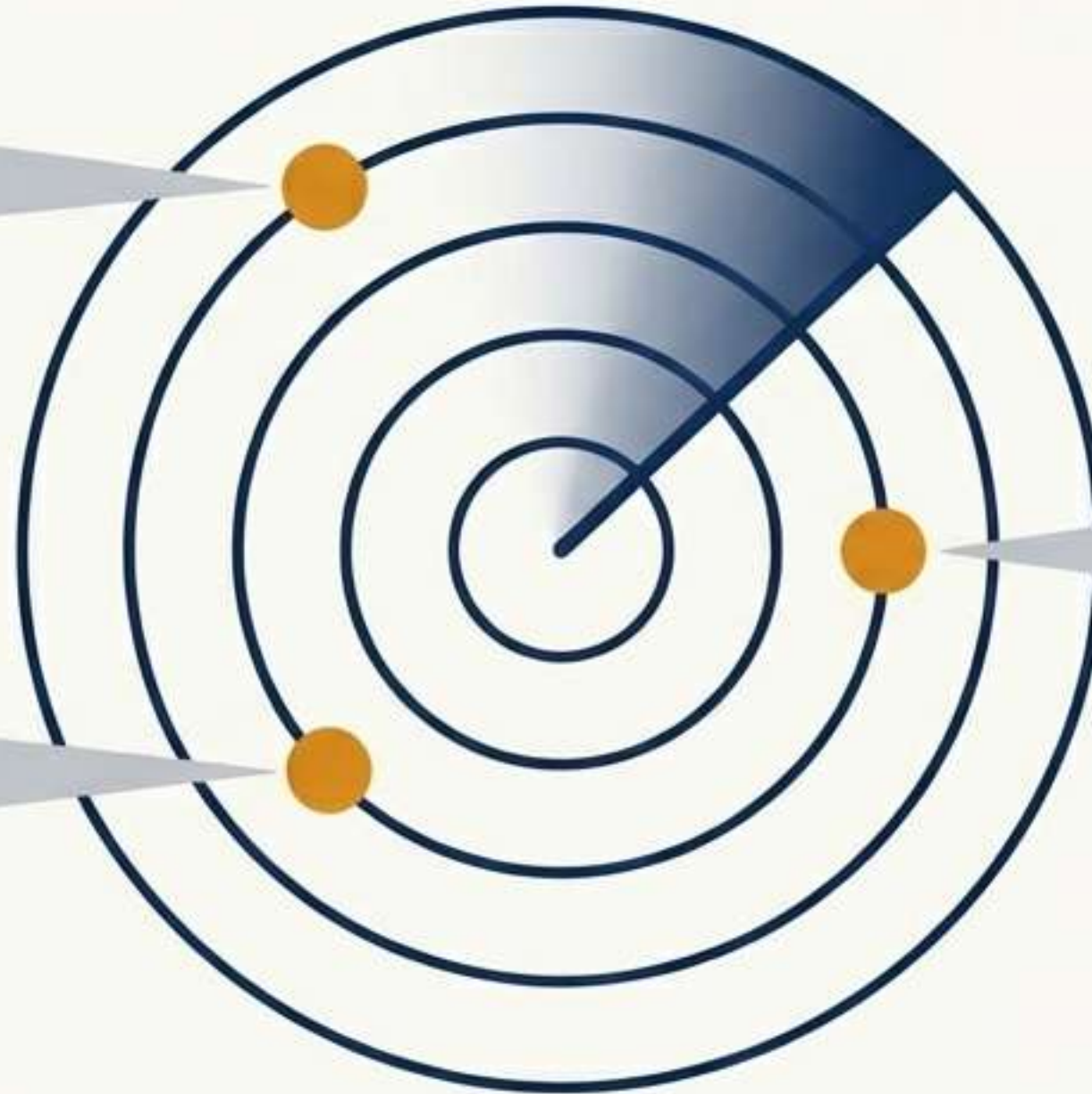
(เช่น เกษตรกรไม่ยอมรับเทคโนโลยีใหม่, ไม่ยอมจดบันทึกบัญชีฟาร์ม)

งานอะไรที่คุณต้องถอนหายใจบ่อยที่สุด? นั่นแหละคือว่าที่โจทย์ R2R ของคุณ!

ค้นหาสัญญาณเตือนปัญหาจากหน้างาน

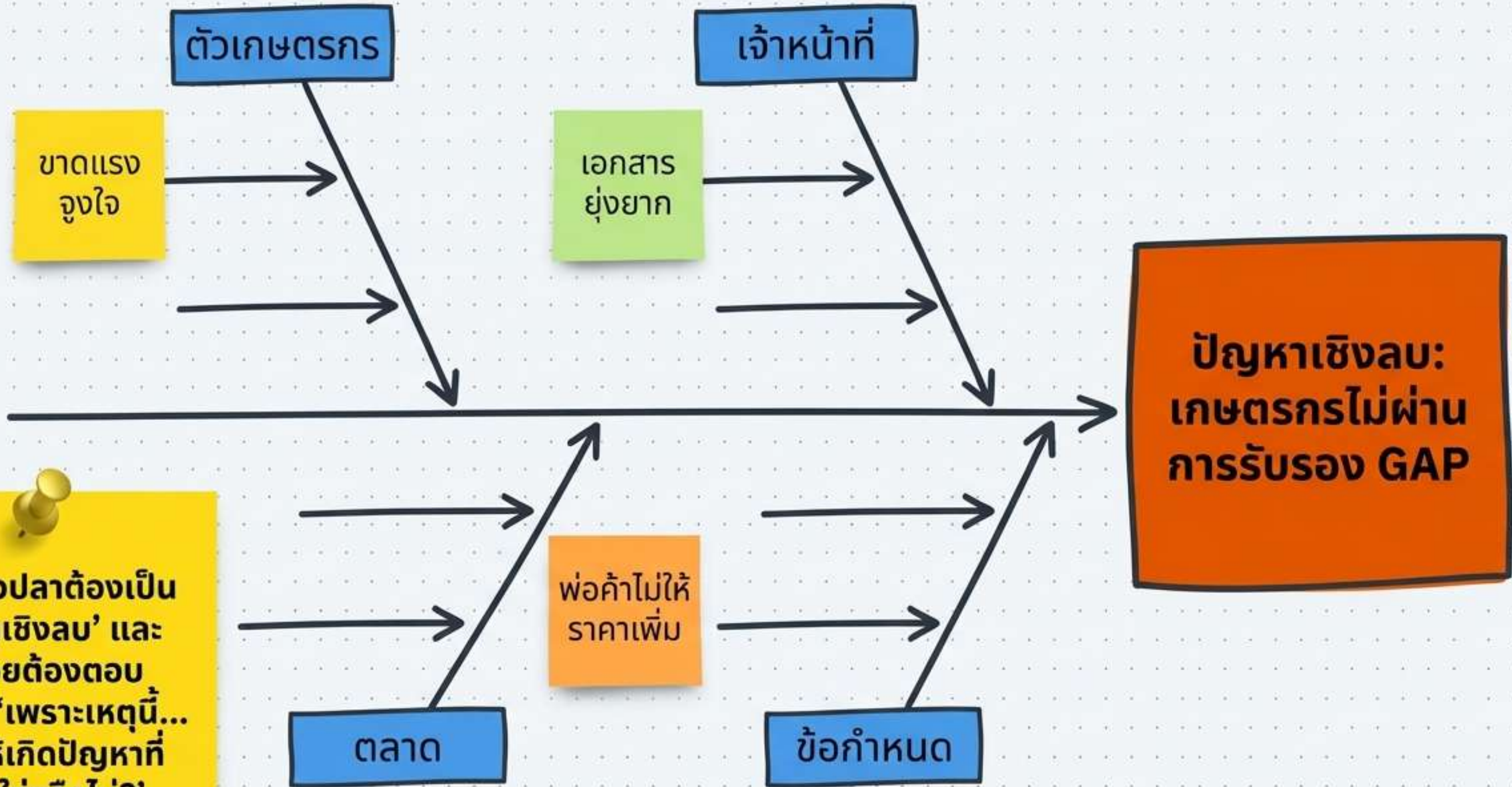
จุดที่ 1: งานใดในแต่ละวันที่ใช้เวลามากเกินความจำเป็น?
(เช่น ความซ้ำซ้อนของเอกสาร)

จุดที่ 3: เป้าหมายใดขององค์กร (KPIs) ที่ยังไม่ถึง?

จุดที่ 2: ปัญหาใดของเกษตรกรที่สะท้อนกลับมาหาเราซ้ำแล้วซ้ำเล่า?
(เช่น โรคพืชเดิมๆ, ใช้ปุ๋ยผิดวิธี)

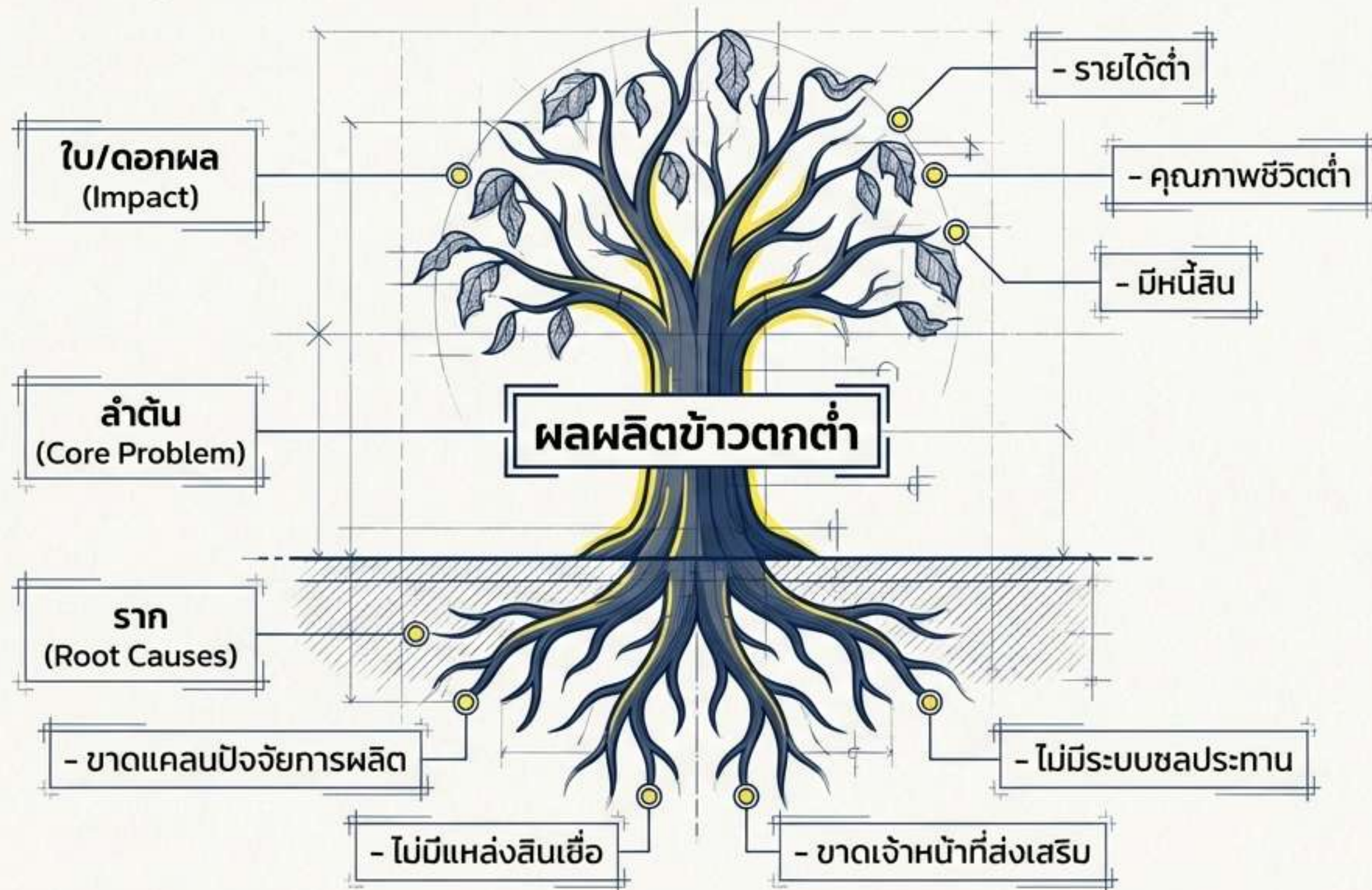
เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามง่ายๆ ว่า ‘ปัญหาอะไรที่ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมาย?’ และใช้เทคนิค 5 Whys (การถามทำไม 5 ทอด) เพื่อขุดให้ลึกถึงรากเหง้า (Root Cause)

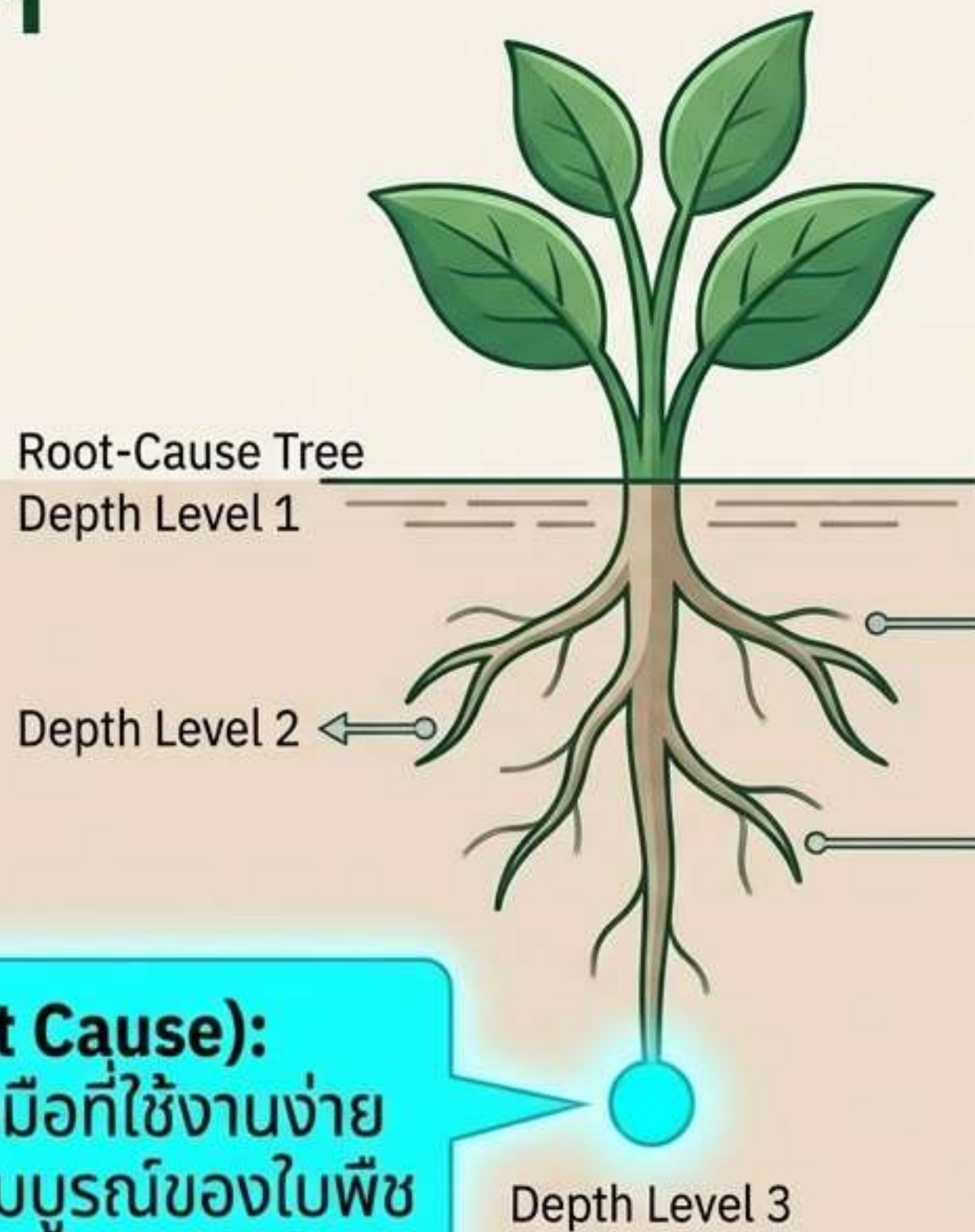
Trick: หัวปลาต้องเป็น 'ประโยคเชิงลบ' และ ก้างย่อยต้องตอบคำถามว่า 'เพราะเหตุนี้... เลยทำให้เกิดปัญหาที่ หัวปลาใช่หรือไม่?'

เครื่องมือที่ 2 : ต้นไม้ปัญหา (Problem Tree)

เข้าใจระบบนิเวศของปัญหา... มองให้เห็นภาพรวมทั้งระบบ

ตะแกรงชั้นที่ 2: อย่าแก้ปัญหาที่เปลือก ให้ขุดหารากเหง้า

**อาการที่มองเห็น
(Surface Symptom):**
'เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไป'

ทำไม? (Why?)

- เพราะเกษตรกรคิดว่าใส่เยอะแล้วพืชจะโตดี

ทำไม? (Why?)

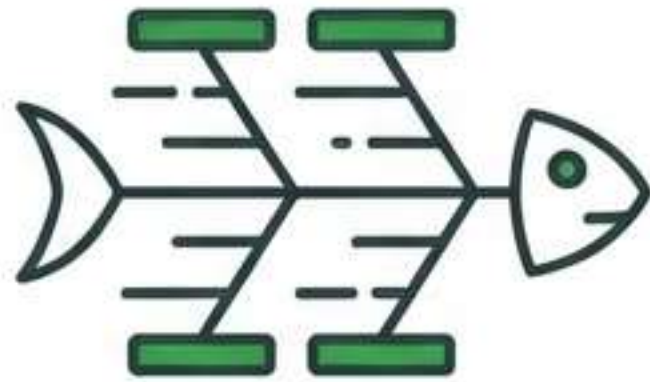
- เพราะพวกเขาไม่รู้วิธีวัดความต้องการ
ธาตุอาหารของพืช

รากเหง้า (Root Cause):
เกษตรกรขาดเครื่องมือที่ใช้งานง่าย
ในการประเมินความสมบูรณ์ของใบพืช

รากเหง้าของปัญหา
คือจุดเริ่มต้นของโจทย์วิจัยที่แท้จริง

เลือกเครื่องมือสแกนหา ‘รากเหง้าปัญหา’ (Root Cause Forensics)

แผนผังก้างปลา (Fishbone)

Best For:

เมื่อมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย
มีสาเหตุย่อยๆ ที่ต้องจัดหมวดหมู่

Action:

ระดมสมองหา ‘ปัจจัย’ ทั้งหมด

แผนผังต้นไม้ปัญหา (Problem Tree)

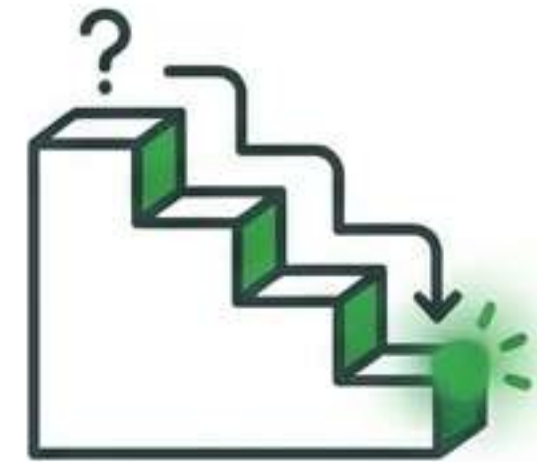
Best For:

เมื่อต้องการเห็น ‘เหตุและผล’
(Cause & Effect) เป็นเส้นตรงที่ชัดเจน

Action:

เรียงลำดับ สาเหตุ → ปัญหาหลัก → ผลกระทบ

5 Whys (ถามทำไม 5 ทอด)

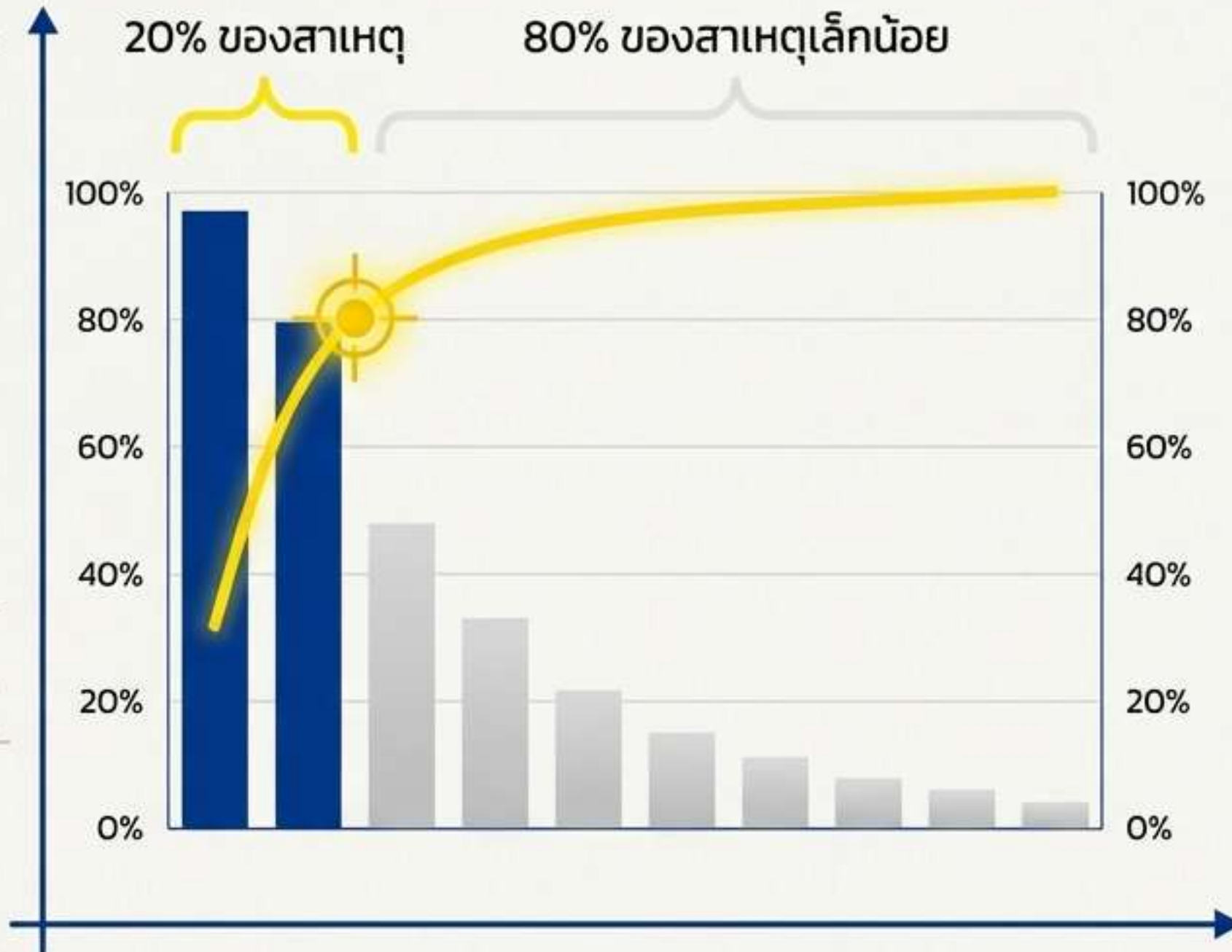
Best For:

เมื่อต้องการขุดลึกปัญหาพฤติกรรม
เดี่ยวๆ ให้ถึงต้นตอที่แท้จริง

Action:

เจาะลึกจนกว่าจะเจอสาเหตุที่แก้ได้

กฎ 80/20 (Pareto Principle): ไม่ต้องแก้ทุกข้างปลา!

เลือกสาเหตุย่อยเพียง 20% ที่เมื่อ
แก้แล้ว จะส่งผลกระทบต่ออาการแก้
ปัญหาหลัก (หัวปลา) ได้ถึง 80%

- ✓ อย่าเสียเวลาไปกับการแก้ปัญหาเล็กน้อยที่ไม่มีนัยสำคัญ
- ✓ โฟกัสทรัพยากร (เวลา/งบประมาณ) ไปที่ "รากเหง้า" ตัวจริงที่สร้างความเปลี่ยนแปลงได้ทันที

ตะแครงร้อนความทุกข์: เลือก "สบ" ให้ถูกสนาม

ปัญหามากมาย แต่เราแก้ทุกเรื่องพร้อมกันไม่ได้ (Impact vs. Effort Matrix)

พิสูจน์ความคุ้มค่าของการเลือกปัญหาหน้างาน

ปัญหาจากหน้างาน	การประเมิน (Impact / Effort)	ผลการตัดสินใจ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ผลผลิตตกต่ำ	Impact: สูง / Effort: เป็นไปไม่ได้ (คุมไม่ได้)	ปิดตก (ใหญ่เกินไป) ❌
เกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน	Impact: สูง / Effort: ยากมาก (แก้รอบอ้อมอำนาจ)	ปิดตก (นอกสายงาน) ❌
เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีเกินความจำเป็น ส่งผลให้ต้นทุนสูง	Impact: สูง (ลดต้นทุน) / Effort: ปานกลาง (ให้ความรู้ได้)	ตัวเลือกที่ดีที่สุด ตอบโจทย์ Quick Win ✅

เลือกเรื่องที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และผู้ทำวิจัยมีความเชี่ยวชาญ

เครื่องมือสแกนโจทย์ "FINER Criteria"

ก่อนลงมือทำ ต้องพาร่างโจทย์ไปผ่านด่านออร์หันต์ 5 ด้านนี้

เช็คลิสต์สแกนใจทฤษฎี: พร้อมลุย หรือ ต้องพักก่อน?

F	☒ ทำได้เลย ไม่กวนเวลางาน	☐ พอทำได้ แต่ต้องหากคนช่วย	☐ งานล้นมือ ไม่มีเวลาทำแน่ๆ
I	☒ ออยากแก่สุดๆ ชีวิตจะดีขึ้น	☐ ก็ดีนะ น่าจะมีประโยชน์	☐ เฉยๆ ทำเพราะโดนสั่ง
N	☒ เป็นวิธีใหม่ที่ตำบล เรายังไม่เคยทำ	☐ พลิกแพลงจาก ของเดิมนิดหน่อย	☐ ก๊อปปี้งานคนอื่น มาเป๊ะๆ
E	☒ เกษตรกรได้ประโยชน์ ปลอดภัย	☐ อาจกวนเวลาเขา บ้างนิดหน่อย	☐ เกษตรกรเสี่ยง ขาดทุน/เสียเวลา
R	☒ ตรงเป้า KPI นายพร้อมสนับสนุน	☐ ช่วยงานตัวเอง แต่ไม่ตรงตัวชีวิต	☐ ไม่เกี่ยวอะไรกับ งานส่งเสริมเลย

หากมีสีแดง: ถอยกลับไปบีบสเกลงานให้เล็กลง หรือเปลี่ยนวิธีแก้ปัญหาคใหม่!

เจาะลึก F & I: “เป็นไปได้” และ “น่าสนใจ” จริงหรือ?

F (Feasible - ความเป็นไปได้)

- [●] มีเวลาเก็บข้อมูลโดยไม่กระทบงานหลัก?
- [●] กลุ่มตัวอย่างตามตัวอย่างใหม่? (ไม่ต้องเหมากิ่งอำเภอ)
- [●] ไม่ต้องใช้งบประมาณบานปลาย?

(ผ่านฉลุย)

(ผ่านฉลุย)

(ผ่านฉลุย)

คำเตือน: อย่าคิดใหญ่เกินตัว งบและเวลาเรามีจำกัด

I (Interesting - ความน่าสนใจ)

- [●] ทำแล้วเรา “ฟิน” เองไหม?
- [●] ช่วยลดเวลาหรือลดความปวดหัวในงานเราได้จริงหรือเปล่า?
- [●] หรือทำแค่ส่งๆ ไปตาม KPI? (ถ้าใช้... ระวังหมดไฟกลางทาง)

(ผ่านฉลุย)

(ผ่านฉลุย)

(พังก่อน)

เจาะลึก N, E, R: กฎเหล็ก R2R สายส่งเสริมฯ

N (Novel - ใหม่)

- [✓] เป็นวิธีการที่ "ใหม่สำหรับตำบลเรา" (ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโลก)
- [✓] มีการประยุกต์ใช้เครื่องมือเดิมๆ ในมุมมองใหม่?

E (Ethical - ปลอดภัย) กฎเหล็ก!

- [✓] ไม่ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงขาดทุน?
- [✓] ไม่กวนเวลาทำกินของเกษตรกรโดยไม่จำเป็น?
- [✓] ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บเป็นความลับ?

R (Relevant - ตรงเป้า)

- [✓] ตอบโจทย์ KPI หรือนโยบายของกรมส่งเสริมฯ?

ถอดรหัส: ถ้า R ผ่าน... การขออนุมัติและขอความร่วมมือจากเจ้านายจะง่ายมาก!

Case Study 1 : กลุ่มพราง R2R (โจทย์สายแป๊ก)

โจทย์ตั้งต้น:

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัย
ที่มีผลต่อการใช้สารเคมีของ
เกษตรกรที่อำเภอ

X โจทย์สายแป๊ก

สรุป: งานช่าง เหนื่อยฟรี
ได้แค่เล่มรายงานที่ไม่มีใครอ่าน!

สแกนกรรม (FINER Analysis)

X F (Feasible):

สอบตก! ประชากรหลักหมื่นคน
ไม่มีเวลาเก็บแบบสอบถามแน่ๆ

X R (Relevant):

สอบตก! สำรองเสร็จ
รู้แค่ว่าเขาใช้เคมีเยอะ
แต่ก็ยัง "หาวิธีแก้ปัญหา"
หน้างานไม่ได้อยู่ดี

Case Study 2: เพชรในตม (โจทย์สายปึง)

โจทย์ตั้งต้น:

การพัฒนารูปแบบการตาม
ข้อมูลแปลงใหญ่ผ่าน LINE กลุ่ม
โดยใช้แบบฟอร์มอย่างง่าย
เพื่อติดตามรายบุคคล

✓ **เพชรในตม (สายปึง)**

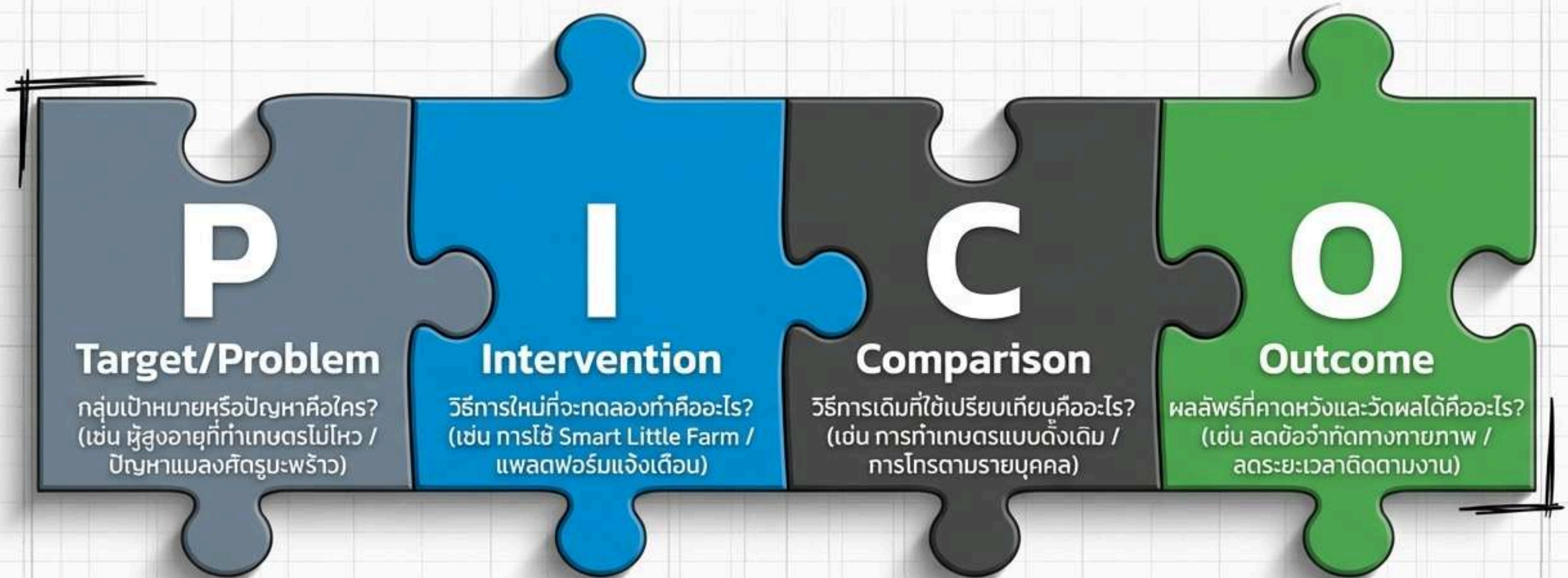

**สรุป: โจทย์เล็ก คมกริบ
ชีวิตดีขึ้นจริง!**

สแกนกรรม (FINER Analysis)

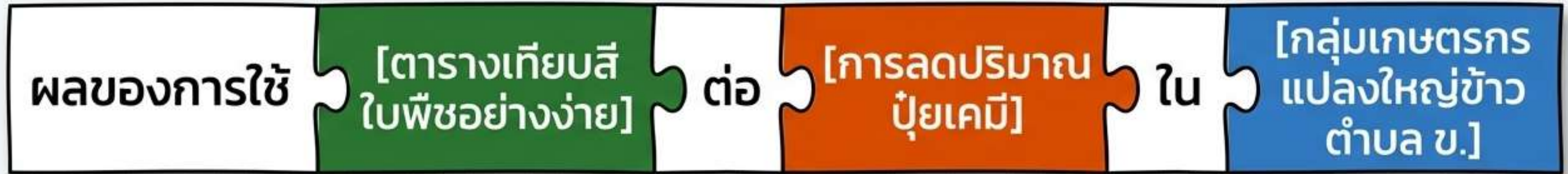
- ✓ **F:** ทำง่าย แคล้วอกแบบฟอร์ม และส่งเข้า LINE
- ✓ **I:** ลดภาระการติดตามทีละคน เจ้าหน้าที่แฮปปี้!
- ✓ **N:** เป็นวิธีการใหม่ที่กลุ่มนี้ไม่เคยใช้
- ✓ **E:** เกษตรกรพิมพ์ตอบเวลาไหนก็ได้ ไม่กวนเวลาทำนา
- ✓ **R:** ตรงเป้า KPI การบริหารจัดการ กลุ่มแปลงใหญ่

กรอบการตั้งคำถามให้คมชัด: PICO Framework

การใช้ PICO ช่วยเปลี่ยน 'ความอยากรู้กว้างๆ'
ให้เป็น 'สมการการวิจัยที่วัดผลได้'

ถอดรหัสโจทย์วิจัยด้วยโครงสร้าง PICO

P (Population/Problem):
กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว
ตำบล ข.
(ใครคือเป้าหมายเฉพาะ?)

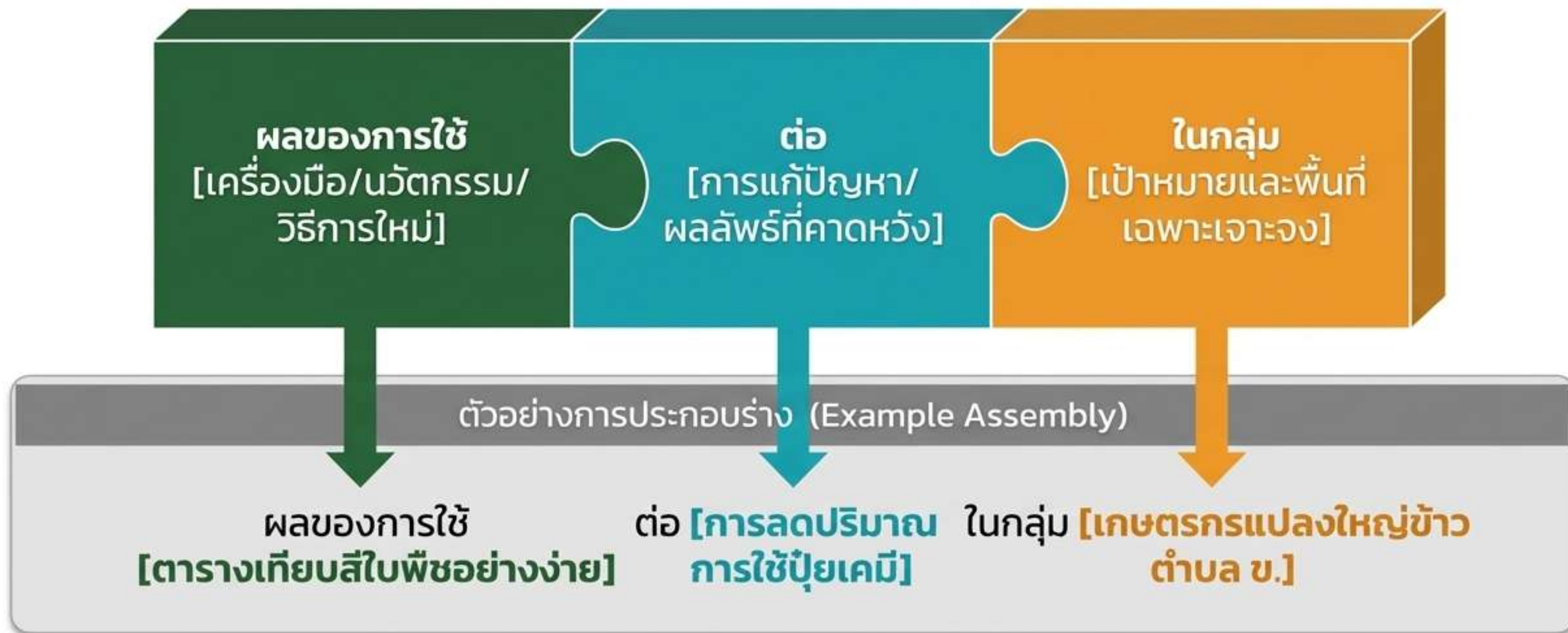
I (Intervention):
ตารางเทียบสีใบพีชอย่างง่าย
(นวัตกรรม/วิธีการใหม่คืออะไร?)

O (Outcome):
การลดปริมาณปุ๋ยเคมี
(ผลลัพธ์ที่วัดได้คืออะไร?)

*C (Comparison):
[โดยนัย: เทียบกับการระ
มาณด้วยสายตาแบบเดิม]
(วิธีเดิมคืออะไร?)*

โครงสร้างประโยคของ “โจทย์ R2R ที่สมบูรณ์แบบ”

Sentence-Builder

ความแตกต่างระหว่างคำถามที่ 'พัง' กับคำถามที่ 'ปัง'

โจทย์ที่มักจะพัง (Flawed)

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการ
ใช้สารเคมีทางการเกษตรในอำเภอ ก.

- กว้างเกินไป (ทั้งอำเภอ)
- ไม่ได้ทดสอบวิธีแก้ปัญหา (รู้แค่สาเหตุ)
- ไม่ตรงกับ FINER (Feasible ต่ำ)

โจทย์ R2R ที่เป๊ะ (Flawless)

ผลของการใช้ ตารางเทียบสีใบพืช ต่อการลด
ปุ๋ยเคมี ใน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ชาว
ตำบล ข.

- ชัดเจนถึงวิธีแก้ปัญหา
- นำผลไปขยายผลต่อได้ทันที (Relevant สูง)
- เจาะจงพื้นที่ทำได้จริง

4 หลุมพรางที่มักพลาด

ระวัง! หลุมพรางที่ทำให้ R2R กลายเป็น 'ภาวะ' แทนที่จะเป็น 'นวัตกรรม'

1. เก็บข้อมูลมาก่อน
แล้วค่อยมาคิดโจทย์
(Cart before the horse)

2. โจทย์คลุมเครือ
ไม่รู้จะวัดผลอย่างไร
(The unmeasurable dream)

3. กว้างเกินไป
ครอบจักรวาล
(Boiling the ocean)

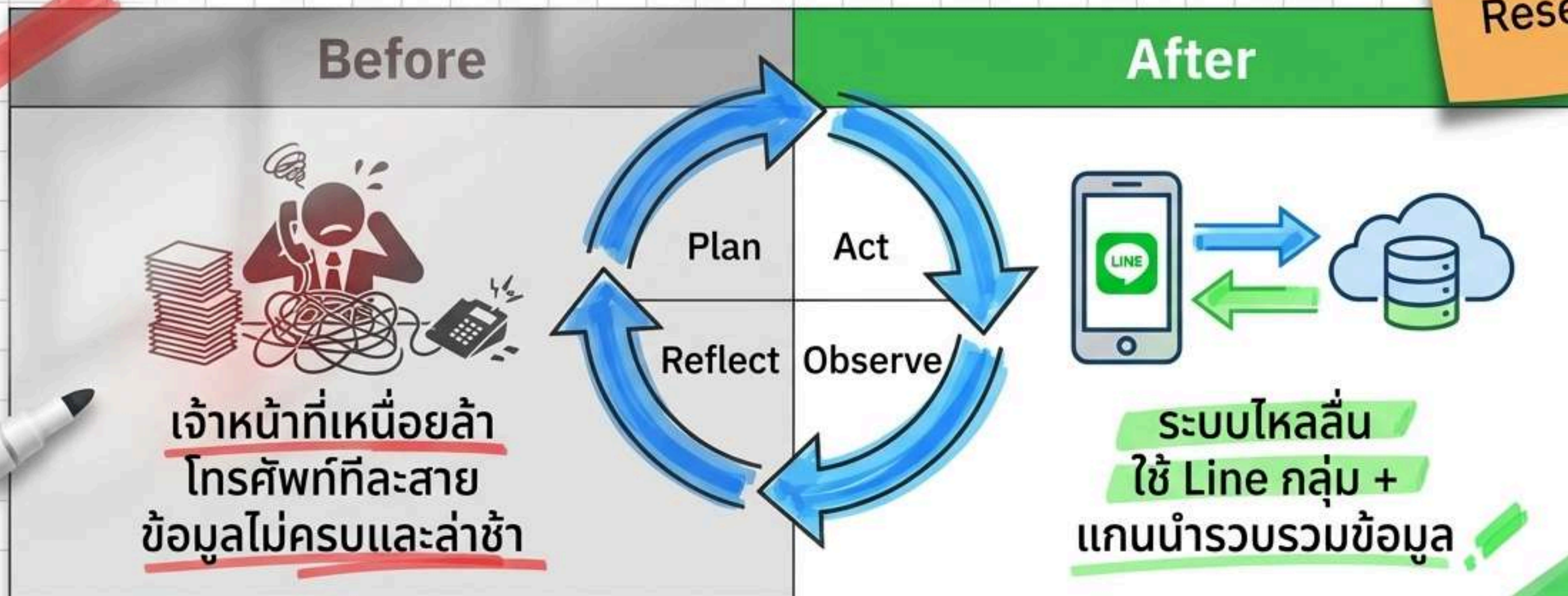
4. ไม่ได้มาจากปัญหา
ปฏิบัติจริงในหน้างาน
(Ivory tower research)

Synthesis Matrix: ถอดบทเรียนจากหน้างานจริง

	ปัญหาเดิมที่นำเบื่อ (Pain)	แนวทางใหม่ (Intervention)	โจทย์ R2R ที่คมชัด
Case: คุณอิทธิพล	โทรตามงานแปลงใหญ่ หลายคนเหนื่อยและล่าช้า	ใช้ Line กลุ่ม + แกนนำ + แบบฟอร์ม	การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ รูปแบบการติดตาม สถานการณ์ปลูกข้าว...
Case: คุณวิศรุตดา	ผู้สูงอายุทำเกษตรไม่ไหว ร่างกายไม่เอื้ออำนวย	Smart Little Farm (ยกแตร้/Timer เข็ม)	การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริม เทคโนโลยีเกษตรประณีตที่ เหมาะสมกับข้อจำกัดทาง กายภาพ...
Case: คุณศิริพร	เกษตรกรไม่เข้าใจแผนงาน ไม่เข้าร่วม	ออกแบบ Infographic Guide	การประเมินประสิทธิภาพ ช่องทางการสื่อสารในการ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย...

Deep Dive: โมเดลลดภาระงาน (คุณอิทธิพล)

เครื่องมือ:
Action
Research

ผลลัพธ์: พิสูจน์ว่านวัตกรรมการจัดการช่วยลดภาระเจ้าหน้าที่ได้จริง
วัดผล 3 มิติ: ความรวดเร็ว - ความครบถ้วน - ความถูกต้อง

Deep Dive: โมเดลผู้สูงวัย (คุณวิศรุดา)

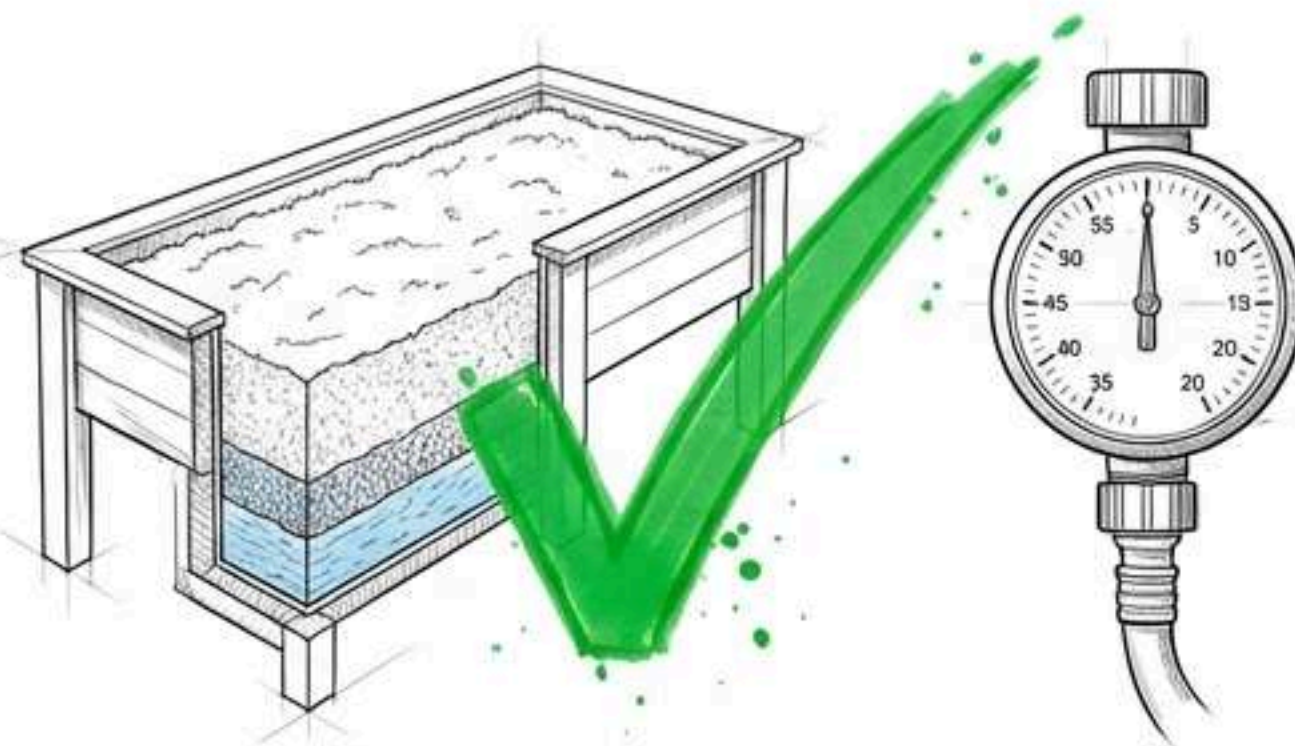
กระบวนการ:
Participatory
Action Research
(PAR)

High-Tech (ไม่ตอบโจทย์)

ผู้รောင်းนาย

Low-Tech / High-Touch (แก้ปัญหาจริง)

1

สำรวจข้อจำกัดทางกายภาพ

2

ออกแบบร่วมกัน
(Co-Design)

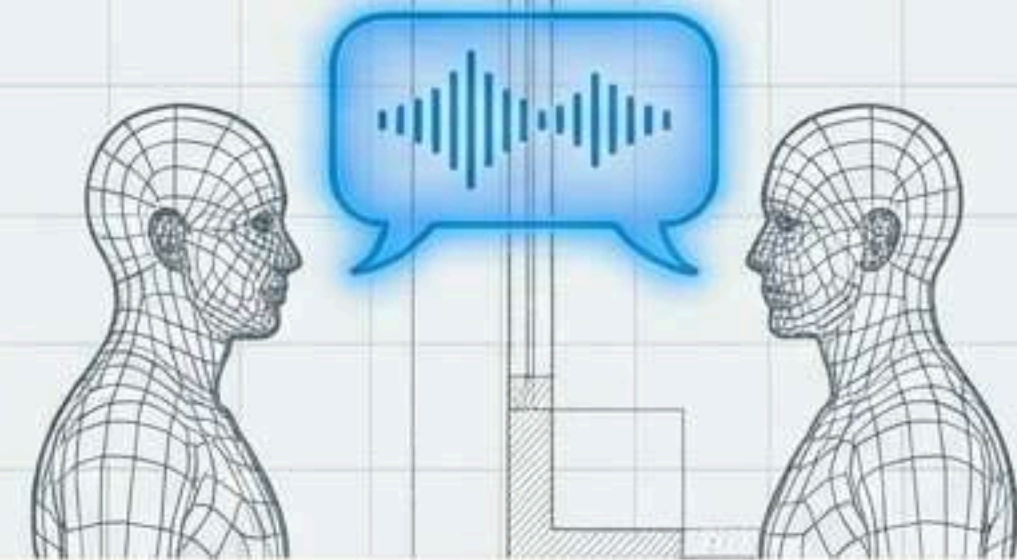
3

สร้างต้นแบบ
Smart Little Farm

เปลี่ยนจากผู้สูงอายุที่ทำเกษตรไม่ไหว เป็นเกษตรกรต้นแบบที่ใช้เทคโนโลยีกึ่งอัตโนมัติ

Workshop Step 1-2: โยนปัญหาและสุมหัว

Step 1: โยนความเจ็บปวด (15 นาที)

Step 2: จับคู่สุมหัว Buddy (30 นาที)

จับคู่เปิดเช็คลิสต์ FINER และถามกันตรงๆ
ภาษาคนทำงาน เพื่อตบใจทงให้คมก่อนขึ้นเวที

‘แกมีเวลาทำจริงหรือ?’
‘เกษตรกรต้องควักเนื้อมั๊ย?’
‘นายเห็นแล้วจะให้ผ่านมั๊ย’

Workshop Step 3: เวที โดนใจ หรือ โดนเท (Shark Tank Style)

The Pitch: เจ้าของไอเดียมีเวลา 1 นาที
ขายไอเดียปัญหาและวิธีแก้

The Crowd: ผู้ร่วมห้องโหวต “ปัง”
หรือ “พัง” ลงแชท พร้อมให้เหตุผลสั้นๆ

ปัง
(Pass)

พัง
(Fail)

The Clinic: วิทยากรสวมบท Commentator ฟ้าตัดใจทงษ์สดๆ
สอดแทรกทฤษฎี PICO และ FINER ลงในเคสจริง (Case-Based Learning)

แตกโจทย์ใหญ่สู่โจทย์ย่อยที่ลงมือปฏิบัติได้

โจทย์ใหญ่: แนวทางการส่งเสริม GAP ข้าวที่มีประสิทธิภาพของจังหวัดร้อยเอ็ด

โจทย์ย่อย 1 (ฝั่งเจ้าหน้าที่): กระบวนการส่งเสริม GAP ข้าวของเจ้าหน้าที่ควรเป็นอย่างไร?

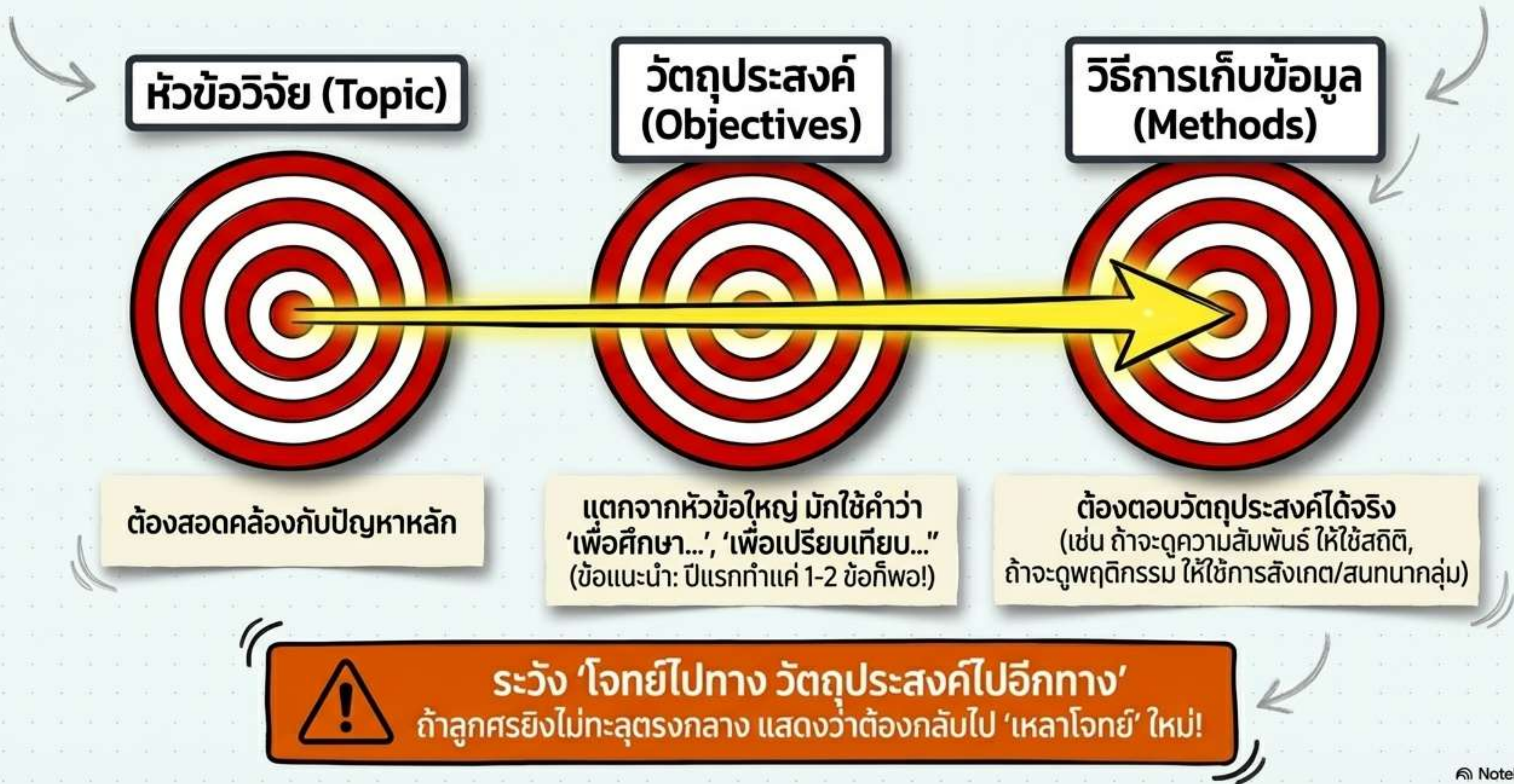
วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่

โจทย์ย่อย 2 (ฝั่งเกษตรกร): กระบวนการปฏิบัติของเกษตรกรเพื่อให้ได้ GAP ข้าวควรเป็นอย่างไร?

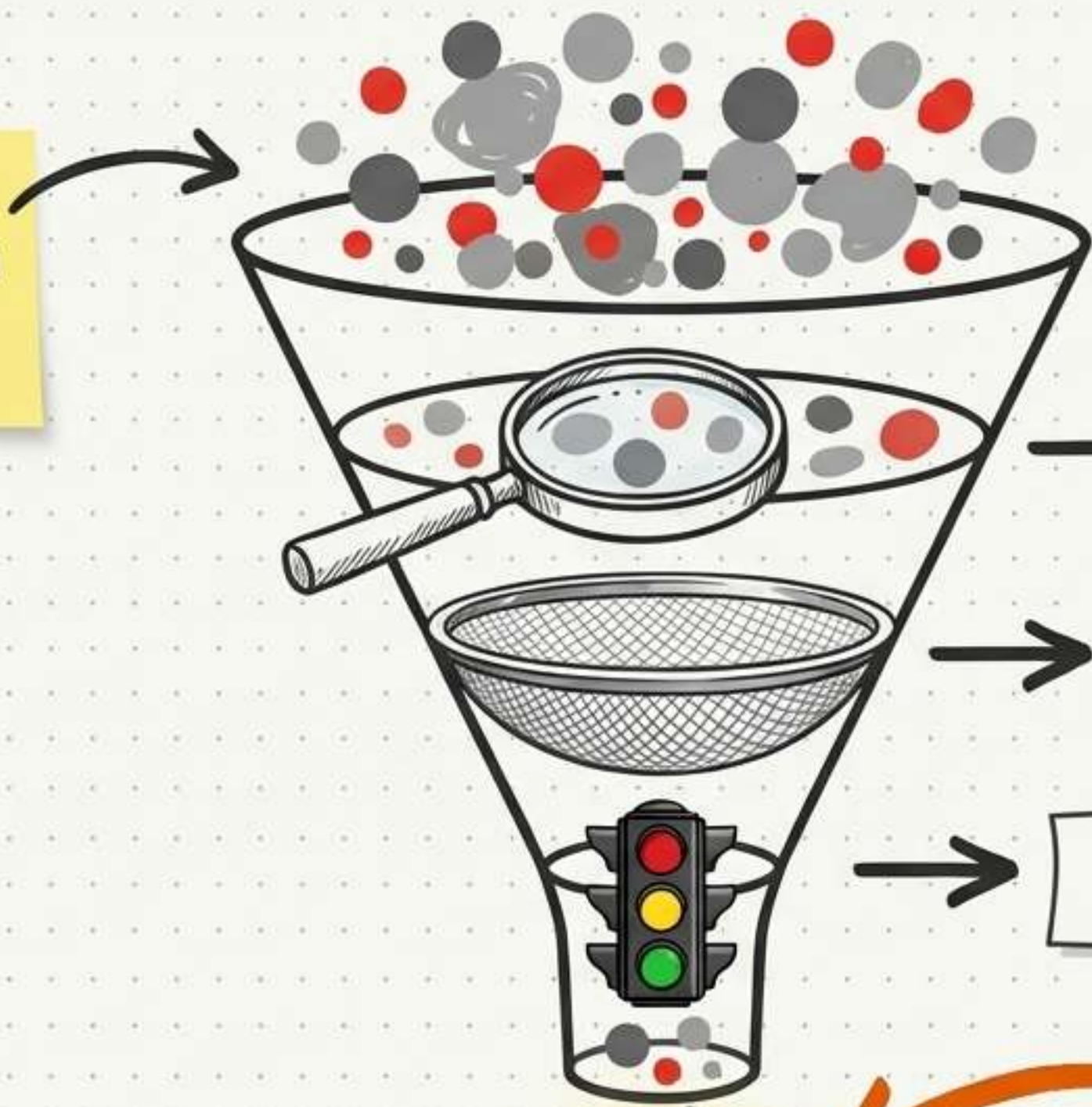
วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนากระบวนการปฏิบัติของเกษตรกรให้ได้ใบรับรอง

โจทย์ย่อยที่ดีต้องชี้ให้เห็นภาพการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบได้อย่างชัดเจน ต้องไม่ซ้ำซ้อนกัน

ความสอดคล้อง: ร้อยเรียงงานวิจัยให้เป็นเส้นตรง (Alignment)

เสียงบ่น /
ความเจ็บปวดหน้างาน
(Pain Points)

Filter 1: ค้นหารากเหง้า
(Fishbone / Problem Tree)

Filter 2: เลือก Quick Wins
(Pareto 80/20 / Action Matrix)

Filter 3: ตรวจสอบความคมชัด
(FINER / PICO)

โจทย์วิจัย R2R ที่เจียบคม
(The Golden Research Question)

จากงานประจำที่เหนื่อยล้า สู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เริ่มต้นที่การตั้งโจทย์ให้ถูกต้อง!

ภาพอนาคต: จากงานประจำสู่นวัตกรรมชุมชน

เมื่อนำงานประจำ (Routine) มาผ่านกระบวนการวิจัย (R2R) และขยายผลลงสู่พื้นที่ (Area-Based) สิ่งที่ได้ไม่ใช่แค่รายงานเอกสาร แต่คือชุมชนที่เข้มแข็ง

วิสัยทัศน์สูงสุด: เกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี
ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีรายได้ที่มั่นคง

เปลี่ยนงานที่ทำอยู่ทุกวัน ให้เป็นงานวิจัยที่เปลี่ยนชีวิตเกษตรกร... เริ่มต้นค้นหา Pain Point ของคุณพร้อมนี้